

De offentligfinansiella målen

Lars Calmfors

Vänsterpartiets och Kristdemokraternas lunchseminarium

Riksdagen

13/6-2024

Vad säger ekonomisk teori?

- Principen om *tax smoothing*
- De samhällsekonomiska kostnaderna av beskattning ökar mer än proportionellt med skattesatserna
  - Skattesatserna bör hållas så jämna som möjligt över tid
  - Tillfälligt höga utgifter bör finansieras med upplåning
  - Gäller både investeringar och andra utgifter
- Men också *rättviseargument* för att finansiera just investeringar med upplåning
  - Vinsterna kommer framtida generationer till del
- Kan vi vara säkra på att utgiftsökningarna är temporära?
  - Nej, men ett starkt *case*

Två saker att fokusera på för de offentliga finanserna

- Tillräckliga säkerhetsmarginaler ifall vi drabbas av en djup kris
- Fördelningen mellan generationer

Säkerhetsmarginaler

- Det gäller att undvika snöbollseffekter i en kris
  - Skuldökningar som ökar ränteutgifterna så mycket att skulden ökar ännu snabbare och så vidare i en explosiv spiral
- Små risker så länge som skuldkvoten ligger under 50 procent av BNP
- Vi borde då kunna klara en ytterligare skuldökning med 50 procent av BNP i en kris
- Beräkningar med ett högsta primärt finansiellt sparande på 2 procent av BNP

Långsiktig Maastrichtskuld och finansiell nettoställning vid olika finansiellt sparande, procent av BNP

Finansiellt sparande	Finansiell nettoställning	Maastrichtskuld
0,33	33,1	28,4
0	24,1	37,4
-0,5	10,4	51,1
-1	-3,2	64,2

Finansiell börda på framtida generationer av underskottsmål?

Tillväxttakt > ränta

- Ökning av ränteutgifterna < ökning av budgetutrymmet till följd av lägre saldomål
- **Mindre** primärt sparande också på lång sikt
- Lägre skatter eller högre andra offentliga utgifter på lång sikt
- **Gratislunch:** ingen finansiell kostnad
- Välfärdshöjning

Ränta > tillväxttakt

- Ökning av ränteutgifterna > ökning av budgetutrymmet till följd av lägre saldomål
- **Högre** primärt sparande på lång sikt
- Högre skatter eller lägre offentliga utgifter på lång sikt
- **Ingen gratislunch:** finansiell kostnad
- Välfärdshöjning om avkastningen av investeringarna > den finansiella kostnaden

Permanent eller temporär förändring av saldomålet?

- Mitt resonemang: Permanent förändring
- Finanspolitiska rådet: Temporär förändring
- Temporär förändring kan eventuellt vara klok politik
  - Först skuldökning, sedan skuldminskning
- Men det kan vara politiskt svårt att höja ett saldomål som en gång sänkts
- Därför klokast att göra beräkningar utifrån att förändringen är permanent

Hur ökar man sannolikheten för klok användning av ett ökat budgetutrymme?

- Politisk uppgörelse om att ett ökat utrymme ska användas till ökade investeringar
- Och att valet av investeringar ska styras av samhällsekonomiska lönsamhetskalkyler – eller säkerhetsöverväganden
- Uppföljning av Finanspolitiska rådet
- Lägg inga investeringar utanför budgeten för att lånefinansiera dem
  - Intransparent
  - Ingen gräns för hur mycket man kan lägga utanför
  - Kan skapa gräddfil där vissa investeringar inte på ett rättvisande sätt prövas mot andra